

Asia: VM/674/00.01.00.01/2018

Maakuntien digi-yhtenäis[ohjaus]politiikka ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2018-2022

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme lausuntoa sekä asiakirjan nimestä, sisällöstä että liitteistä. Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Digi-yhtenäis[ohjaus]politiikan tavoitteet ja keinot ovat pohjimmiltaan hyvät, mutta vaativat vielä paljon tarkentamista ja selkeytystä, jotta ohjaus koetaan hyödylliseksi. Liian tiukka ohjaus estää pahimmassa tapauksessa maakuntien innovoinnin ja palvelukehittämisen. Oikein määritellyillä ohjauksen kohteilla ja keinoilla on mahdollista päästä ohjauspolitiikan tavoitteisiin.

Erittäin kannatettavia yhtenäispolitiikan kohteita ovat käytettävien standardien määrittelyt, yhteiset tietoarkkitehtuurin määrittelyt (sanastot, tietomallit, jne.), yhteiset rajapintamäärittelyt ja yhteiset vaatimusmäärittelyt. Jo näiden asioiden määrittelyllä edistettäisiin yhteentoimivuutta maakuntien toimintakentässä.

Ohjauspolitiikassa puhutaan paljon digitalisaatiosta ja digitaalisista palveluista ja näihin tulisi aina liittyä vahva toiminnan muutos. Nyt yhtenäispolitiikka keskittyy kuitenkin vain ICT -ratkaisuihin. Miten ja missä tulisi määritellä esim. ministeriöiden sektorirajat ylittäviä toiminnallisia kokonaisuuksia (palveluketjuja) joita yhtenäispolitiikan kohteena olevien ICT-järjestelmien tulisi tukea.

Dokumentin keskeiset tarkennettavat kohteet:

Ohjauksen kohteet ja keinot

Dokumentissa ohjauksen keinot ja kohteet ovat hyvin yleisesti määritelty ja jättävät paljon tulkinnanvaraa. Laajimmalla tulkinnalla ohjaus ulottuu lähes kaikkeen maakuntien digikehittämiseen,

jolloin valtiolla on hyvin tiukka ote maakuntien digi- ja osittain tämän kautta myös toiminnan kehittämiseen. Suppeimmalla tulkinnalla ohjaus keskittyisi vain rajattuun osaan digikehittämistä. Dokumentissa tulisi määritellä mitä asioita on suunniteltu ohjattavan normi-, budjetti- tai informaatio-ohjauksella ja mitä asioita esim. yhteisillä määrittelyillä.

Yhtenäispolitiikan kohteena olevat asiat tulisi määritellä tarkemmin. On asioita joissa ohjaus ja jopa normitus on hyödyllistä, mutta liika ohjaus vaikeuttaa maakuntien innovointia, omaa toiminnan kehittämistä ja maakunnan erityispiirteiden esiintuomista. Ohjauksen kohteita tulisi miettiä esim. niiden tuottaman lisäarvon kautta. Mitä vähemmän ohjauksen kohteena oleva toiminta tai järjestelmä tuottaa lisäarvoa sen tiukempaa sen sääntely voisi olla. Lisäarvoa, tai kilpailuetua, tuottavissa ratkaisuissa ohjauksen tulisi olla hyvin vähäistä.

Yhteistyö ja vaikuttamisen mahdollisuus

Dokumentissa tulisi määritellä tarkemmin maakuntien ja valtion välinen yhteistyö sekä keinot joilla yhtenäispolitiikkaan on mahdollista vaikuttaa tulevaisuudessa. Positiivista ehdotuksessa on se, että digiohjaus liitetään osaksi maakuntien muuta ohjausta. Tällöin vältetään mahdollisesti päällekkäiseltä ja ristiriitaiselta ohjaukselta.

Dokumentissa tulisi määritellä vielä tarkemmin eri toimijoiden välinen yhteistyö. Nyt malli näyttäytyy maakunnan osalta osittain hajanaisena ja ministeriöiden osalta sektoriohjattuna. Osana yhtenäispolitiikkaa tulisi määritellä myös yhteistyömallit eri ministeriöiden välille, etenkin niissä tapauksissa joissa asiakkaan palveluprosessi voi yltää yli ministeriöiden sektorirajojen.

Dokumentissa ei selkeästi käy ilmi, miten esim. yhteiset ratkaisut määritellään tai miten valitaan kohteet esim. yhteisille määrittelyille.

Investointien arviointi

Nyt dokumentissa esitetty investointien arviointimenettely tuntuu hyvin raskaalta, eikä se ainakaan kannusta maakuntia. Dokumentissa esitetty poikkeuksellisen laajakantoisuuden määrittely on epäselvä. Nyt esim. kansallisten palveluiden käyttö, joista osa on jo nyt lakisääteisiä, voidaan tulkita laajakantoisuudeksi, joka taas johtaisi investointien arviointiin. Kansallisten palveluiden käyttö tulisi olla lähtökohta kehittämiseen ja niiden käyttö tulisi tehdä mahdollisimman helpoksi määriteltyjen rajapintojen kautta. Tämä ei pitäisi olla laajakantoista ja merkittävää kehittämistä.

Investointien arviointimenettely ei saa hidastaa maakuntien kehittämistä, joten arviointi prosessi tulee suunnitella siten, ettei siitä muodostu pullonkaulaa kehittämiselle. Jäykät arviointimenettelyt voivat estää tai merkittävästi hidastaa esim. ketterien kehitysmenetelmien käyttöä.

Yhteenveto

Ehdotamme, että mahdollisesta digiyhtenäispolitiikasta rakennetaan ketterämpi malli, joka tukee maakuntien omaa innovointia. Nykymuodossaan yhtenäispolitiikka vaikuttaa raskaalta toimintatavalta entistä nopeatempoisemmassa ympäristössä. Asiakkaan roolia tulee korostaa teknologian sijaan.

Tampereella 15.05.2018

Rami Nurmi

Pirkanmaan maakunta- ja sote-uudistus

ICT-vastuuvalmistelija

Matti Tuomiranta

Pirkanmaan maakunta- ja sote-uudistus

Projektipäällikkö, kokonaisarkkitehtuuri

Tuomiranta Matti

Pirkanmaa2019 - Pirkanmaan maakunta- ja sote-uudistus, Rami Nurmi (ICT-vastuuvalmistelija) ja Matti Tuomiranta (Projektipäällikkö, kokonaisarkkitehtuuri)